

אוסף סיפורים "תקסה"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

האוכל של הרב שיינברג זצ"ל . [מתוך 'מגדלתו ומרוממתו']

למרות שגדל באמריקה החומרית והנהנתנית, ואולי דווקא משום כך, קידש הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל את עצמו ומגיל צעיר הרחיק עצמו מהבלי ותענוגי עולם הזה מחשש שהם עלולים להפריע לגדילתו וצמיחתו. דרגת קדושתו ופרישותו היתה בהצנע לכת ורב הנסתר בה על הגלוי... ככל שראו וידעו - כך ידע להסתיר מעיני כולם את פרישותו מהנאות העולם הזה. ובאמת, הוא לא נתפס כאדם פרוש מעולם הזה והתנהלותו עם הבריות היתה נראית פשוטה וטבעית. אך אדרבה, במקום שאתה מוצא ענוותנותו שם אתה מוצא את קדושתו וחסידותו .

במשך השנים הראשונות בארץ ישראל ישב רבינו עם הבחורים בכל שעות היממה משעות הבוקר המוקדמות ועד שעות הלילה המאוחרות ואז הם ראו גם את מנהגו במאכליו שהיה אוכל בפרישות, במידה מצומצמת מאד, ולא אחת כשהביאו לו את האוכל היה מוריד מראש חלק ממנו, ומורה להעבירו לצלחתו של חתנו הג"ר חיים דב שיהיה לו כוח בשקידתו העצומה, או שהעביר זאת לאחרים, תלמידים וכדו' ולעצמו השאיר מעט מאד. וכן מעידים רבים שבמשך השנים היה מוריד ממה שהרבנית שמה לו - כאשר היה ברור לו שלא תדע מזה - לאחרים. כך גם בבתים שהתארח ונתנו לו כיד המלך כראוי לאורח שכזה, חיפש ומצא שעת כושר כשלא ראו וביקש מאחרים שיאכלו חלק ממנתו . מלבד זאת היה לו בישיבה במשך שנים רבות כופתאות מיוחדות שהיו עשויות מדגים טחונים שזה היה מאכלו.

סיפר אחד התלמידים שנכנס פעם למטבח הישיבה וראה את הטבחית עוסקת בבישול קציצות אלו ומתוך סקרנות ביקש לטעום מהם. התברר שטעמם היה תפל מאד מאד, שכן לא היה בהם שום תוספת, קמח או מלח או תבלין אחר, עד כדי כך שצריך היה להיזהר שלא יתפוררו במהלך הבישול שכן לא היה מה שידבקם. לא ברור מה היתה הסיבה שאכלם האם היה זה שלא ליהנות מעוה"ז או משום שנזהר ממאכלים שיכולים להפריע למצב של גוף נקי בהיותו מניח תפילין בכל שעות היום, כך או כך, למד אותו תלמיד על דרגת פרישותו של רבינו שאכל דגים אלו בלי שום

טעם בקביעות עשרות שנים . כמו כן תלמידו הג"ר משה לואיס ראש ישיבת 'שערי חיים' היה מביא לו מידי יום מאפה אותו הכינה רעייתו הרבנית , מאפה שנעשה מחומרים בריאים בהדרגה, קמחים ודגנים , שמרי בירה וכד' כמעט בלי טעם. כששאלו מישוהו פעם איזה טעם יש לתערובת כזו? התפלא על השאלה, והשיב: "איני יודע, זה טעים ובריא .!"

דבר נוסף, היו מביאים לו בשיעור כוס קפה מהביל להרוות צמאנו בשעת השיעור. מעולם לא שתה את הקפה כשהוא חם וטעים, תמיד שתהו כשהיה קר, לא ברור האם היה זה בכוונה או שהיה שקוע בשיעור ושכח או שעשה זאת כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה שכידוע דעת הפוסקים שלא מברכים כששותים כוס רותח ומהביל שלא ניתן לשתות ממנו רביעית בבת אחת. כך או כך, ראו שלא נהנה מכוס שתיה רותח .

כידוע, בסביבות גיל שלושים בעקבות חולי של בתו קיבל על עצמו כמה קבלות, בתוכם קבלה שלא ליטול ידיים רק לסעודה של מצוה, וכך עשרות שנים לא אכל כי אם מסעודת מצוה. בשנים מאוחרות היו בני המשפחה ותלמידים מביאים לו אוכל מסעודות מצוה שעשו - גם כשלא השתתף בהם - כדי שיוכל ליטול ידיים. גם במאכלים אחרים העדיף לאכול משיירי מצוה, שבת או סעודות מצוה. גם במה שכן אכל ראו לא פעם שהקפיד על 'תענית הראב"ד', דהיינו שהיה משאיר בצלחת מעט אוכל שלא אכל, או שהיה מפריש מראש או שהשאיר בסוף המנה .

אחד מתלמידיו עשה פעם לרבינו קידוש בשבת בבוקר . לאחר הקידוש שלח רבינו את ידו לקחת עוגה מהצלחת, לפתע משך ידו מעוגה טעימה שהיתה שם ולקח עוגה פשוטה יותר ופלט: "סיז צו טייער" [-"זה יקר מדי"]. לרגע לא הבין התלמיד מה נוגע מחירה של העוגה בחנות לעכשיו . אולם מיד הבין שלא דיבר על מחירה של פרוסת העוגה בחנות, אלא התכוון לדברי מרן הגר"י סלנטר שהעולם הזה הריהו כבית מלון יקר, שכשם שבמלון משלמים על כל דבר קטן סכום רב, שכן התשלום אינו על המאכל אלא על כל הפאר וההדר של המלון, כך בהנאה מחיי עולם הזה התשלום על ההדר בשימוש בגשמיות הבריאה .

פעם כאשר יצא רבינו מברית מילה של אחד מאברכי הישיבה. כדרכו נטל רבינו צלחת משולחן העוגות כדי שיהיה לו אוכל משיירי מצוה והלך עמו בדרכו לרכבו, כאשר כבר היה קרוב לרכב סב לפתע על עקביו וחזר לאולם. הנוכחים לא הבינו מדוע הוא חוזר. הלך תלמיד אחד בעקבותיו וראה שהוא מחליף את צלחת העוגות באחרת. שאלו התלמיד: "ילמדנו רבינו מה העניין?" ענה לו: "סיז גיווען צו גוט" [-"זה היה טוב מידי ..."] "כך באוכל וכך בכל ענייני עוה"ז ראו איך שההביל את כל ענייניו.

למשל, כשהתארח בביתם של שועי ארץ ועברו דרכו סכומי כסף גדולים ושמח בזה שהשיגם לכלכלת הישיבה , ההביל את החלק הגשמי שבזה ורק מה שיוכל להשתמש בזה לשיבה או לרוחניות. כמה פעמים כשנכנס לחתונות מפוארות היה אומר לבחורים: "עוד כמה שעות אפילו מפות לא יהיו כאן לשולחנות ."

פעם לקחו אחד הגבירים שביקר בביתו לאיזו גינה מרהיבה ומהודרת ביופייה, מתוך מחשבה ששם ינוח ויירגע, שהרי בלאו הכי הוא לומד. לאחר שאותו גביר הלך, התחנן רבינו למלוויו שיקחו אותו משם, כששאלוהו לדחיפות העניין, ענה שוב: "זה יותר מידי". רבי אברהם שקלאר ששימש את רבינו במשך תקופה בשעות הצהריים סיפר, שכאשר החל את תפקידו הדריכוהו שקודם שמגיש לפניו את החלב ישים לב להריחו אם אינו חמוץ ומקולקל, שכן רבינו עצמו לא יבחין בזה והדבר עלול להזיק לו.

המניה שלא נמכרה [מתוך הגש"פ-חישוקי חמד']

יומיים לאחר ששב מרן בעל ה'אילת השחר', הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל ממסעו במוסדות התורה של אמריקה, בחורף תשס"ה, צלצל הטלפון בביתו. על הקו היה אדם שמימן את כל הוצאות הטיסה של ראש הישיבה ופמלייתו, וכן את שהותו הממושכת ביבשת האמריקנית. אותו גביר סיפר להגראי"ל שטיינמן דבר מופלא.

לפני שראש הישיבה הגיע לאמריקה, הודיע האיש למזכירתו שכיון שיהיה עסוק מאד במהלך הביקור, הוא מתכוון לעזוב את המשרד למשך שבועיים, ונתן לה הוראות לביצוע. אחת ההוראות היתה למכור 'מניה' שהשער שלה בבורסה עלה, ואפשר עתה להרוויח במכירתה. הוא גם הורה למזכירה שבמהלך השבועיים הבאים לא תעביר אליו אף שיחת טלפון. והנה, מיד לאחר תום הביקור, חוזר האיש למשרדו. ומתברר שהמזכירה שכחה למכור את אותה מניה. הגביר מתקשר לבורסה כדי לברר מה עלה בגורל המניה ולהזדרז למכרה עתה, ומה מתברר? עקב שינויים בשוק הנפט העולמי, עלתה המניה ממש עכשיו בעשרות אחוזים!!! זה דבר שאינו מצוי כלל, כידוע בבורסה האמריקנית. וכך התעשר האיש ביום אחד בהון עתק. ויוצא א"כ שאם היתה המזכירה מוכרת את המניה באותו יום שביקש, לא היה מתעשר עד כדי כך. כיון שראה השי"ת את מסירותו לראש הישיבה, ואת הכסף הרב שהזיל מכיסו על מנת שביקורו של הגראי"ל יעלה יפה, נתן השי"ת בראשו להודיע למזכירה שלא תעביר לו שום טלפון [כי אם היתה מתקשרת אליו במהלך השבועיים הוא היה שואל אותה אם מכרה את המניה], וכך יצא שבסופו של דבר המניה לא נמכרה ומיודענו זכה גם בממון...

הקנטוניסט II

לפני שנים רבות אירע מעשה אותו נוהג היה החפץ חיים לספר בעת שרצה לעורר את השומעים. קנטוניסט! היו ימים שבהם הצטמררו האנשים כשלחלל האוויר נזרקה המילה הנוראה הזו, הטומנת בחובה דמעות רבות מספור של ילדים רכים שנקרעו מחיק אימותיהם על ידי הקוזקים, כשהם מותירים אחריהם בעיירה הדלה, לבבות נדכאים מצער וחוסר אונים.

אף גורלו של יוס'לה לא שפר עליו. ילד מחונן היה, את כל מילות הרבי שתה בשקיקה ועם ערב, בבואו לביתו המט ליפול, ישב אל השולחן הרעוע לאור עששית נפט מעלה עשן ושינן את אשר לימדו רבו. בזווית החדר היתה עומדת אמו האלמנה שיוס'לה היה תנחומיה היחידים לאחר שנלקח ממנה בעלה ז"ל באבחת גרון של קוזק שתוי, וכשדמעות-אושר תלויים בזוויות עיניה היתה לוחשת לעצמה את המילים שנהג בעלה ר' אשר לפזם בעת לימודו, "זאת נחמתי בעניי...". או אז נכנסה אל המטבח החשוך כדי לשפות חלב על הכירה. אל כוס החלב החם הוסיפה באהבה שאין לה גבולות, קוביית סוכר, שיהיה לו קצת מתוק ליתום שלי, והגישה ליוס'לה את כוס החלב המתוק והחם.

לא הרבה זמן נתנו להם מפקדי הקוזקים להבין כי יותר לא יראו האחד את זולתו. היה זה השכם בבוקר עת הכינה האלמנה את שיקן האוכל המיועד לחידר, בעוד בנה גם שנת ישרים בקיטון הצר שליד המטבח. דפיקות עזות נשמעו על דלת הבית ותוך שניות מספר היה יוס'לה לפות בידיו השריריות של חייל אדיש שכלל לא שמע את זעקותיה הנואשות של האם האומללה. כשיוס'לה כבר היה על מפתן הדלת התעשתה לפתע האלמנה וזעקה אלמותית נזרקה מגרונה: "יוס'לה בלייבט אאיד! -השאר יהודי! כמוהו כיוס'לה נחטפו באותו יום מר ונמהר ילדים רבים שנלקחו תחילה ל"חינוך" אצל איכרים נבערים וגסי רוח, כדי להכשירם לשמש כחיילים בצבא הוד מלכותו, הצאר. הללו העבידים בעבודות פרך והאכילום בצמצום רב, זאת מלבד התעללויות השכיחות ביהודונים הקטנים. כך נותקו אלפי ילדים בני עמנו מכור מחצבתם ועם הזמן נשכחה מהם כליל מורשת בית אבותיהם. צווחתה האחרונה של אימו לא הרפתה ממנו ובשכבו בלילות הקרים על מזרון קש מעופש, היתה מהדהדת באזניו הקריאה "יוס'לה בלייבט אאיד!". הרבה לא היה באפשרותו מה לעשות כדי לממש את צוואתה של אימו, אך על דבר אחד הקפיד וממנו לא מש - קריאת שמע שעל המיטה. דווקא היא מבין שאר כל התפילות נשארה חקוקה בליבו. בכל לילה היה מפזם את "קריאת שמע" ו"המלאך הגואל" באותו ניגון ערב בו היתה אמו קוראת עמו קריאת שמע.

יוס'לה בגר והיה לאיש, העבודה החקלאית המפרכת חישלה את גופו ועתה כלל לא דמה לילד השברירי שלמד תורה לאור עששית הנפט. דמות תמירה וחסונה היתה לו, כזו המיועדת לשרות קרבי עם הקוזקים. במלאת לו עשרים קרא לו האיכר שהפך לאביו מכורח המציאות ואמר: הבט נטשה - זה היה שמו החדש - שם, מעבר לדלת ממתנינים לך חיילים כדי לגייסך. אני עשיתי את שלי וחישלתי אותך כיאות. כעת משבגרת עליך להתכונן למשימת חיך - שירות מפואר בצבא הצאר. לך! יוס'לה הלך, וכי ברירה היתה לו?

במחנה הצבאי פגש אי מי מחבריו לעיירה שלמרבה הצער המירו את דתם. מעטים היו הקנטוניסטים שהצליחו לשרוד תקופה זו ולשמור במאמץ עילאי ובמסירות נפש על הניצוץ היהודי שלא יכבה, יוס'לה זכה להיות אחד מהם. אולם, אף אותם מעטים, לאחר שסיימו את שנות

הסבל והיסורים כשהם כבר קרובים לימי הזיקנה, שבו לריכוזי היהודים שברוסיה, בורים גמורים שלא יודעים צורת אות, וכמובן שלא הכירו את דיני ומנהגי ישראל. בדרך כלל אירחו הקהילות את האומללים בסבר פנים יפות והללו היו יושבים רוב היום בבית הכנסת ומסתובבים בין הלומדים. אף לעיירה "ליפנישוק" שליד וילנא הגיע קנטוניסט מגודל שהשתחרר מהצבא וקבע לו את מקומו בחצר בית הכנסת, היה זה יוס'לה מיודענו. באותה עת למדו בבית הכנסת מסכת יבמות בשיעור המשניות שבין מנחה לערבית, והנה שומע הקנטוניסט את הלומדים חוזרים על המילה "יבם" פעמים רבות. בתקופה ההיא היה הכינוי לגוי רוסי "יון", משום שהעם הרוסי השתייך ל"כנסייה היונית". בשמוע הקנטוניסט את הלומדים מזכירים בלימודם "יבם", חשב לעצמו "וכי איזה "יון" נמצא כאן? על אודות מי הם מדברים?" וכשהביט סביבותיו ונוכח שאין שום גוי בבית הכנסת, הגיע למסקנה שהם מרכלים ומלגלגים על אודותיו שהוא "יון-רוסי נכרי", מאחר ששירת שנים רבות את הצאר הרוסי. יוס'לה נפגע עד עמקי נשמתו, ופנה אל הלומדים בכאב, כשהוא שואלם בשפתו העילגת: "וכי אינכם מתביישים לשחוק עלי ולכנותני "יון" אחר הסבל הרב שעברתי, וכי מהי אשמתי שגזלוני מביתי בילדותי. "? הלומדים ההמומים מדבריו ניסו לפייסו ולהסביר לו שלא קראוהו "יון" ולא שוחחו על אודותיו אלא אמרו "יבם" שהוא מושג ממסכת יבמות. אך האומלל נשאר בשלו, "לא כי, אלא "יון" אמרתם ועל אודותי שוחחתם. " לומדי בית הכנסת שלא הצליחו להניח את דעתו חככו בדעתם כיצד לנהוג עם הנפש הנכאה, והגיעו למסקנה שלא נותרה ברירה אלא לנסות ללמדו קצת "עיברי" כדי שידע להבדיל מעצמו בין "יון" ל"יבם" ויעמוד על כך שלא התכוונו להעליבו. ממחשבה למעשה, קבעו יושבי בית הכנסת בליפנישוק תורנות בינם לבין עצמם כדי ללמדו לשון הקודש, והנה גילו שבכח רצונו הוא מצליח להבין את המוסבר לו ותוך תקופה קצרה ידע הרבה יותר מאשר החילוק בין "יון" ל"יבם" עד שגדל לתלמיד חכם מופלג.

כאן היה ה"חפץ חיים" מפטיר ואומר למאזיניו: "אני הכרתי יהודי זה כשהוא מכונה בתואר "הגאון מליפנישוק!"

בימים אלו אנו נכנסים לימי ספירת העומר, ימי ההכנה למתן תורה. בכוחו של כל יהודי שנשמתו עמדה על הר סיני לזכות לחלק בתורה הקדושה. בהכנה נאותה בתקופה זו תוך התחזקות בלימוד התורה נזכה כולנו לקבל את התורה בחג השבועות מתוך אושר, שמחה וברכת שמים.

התפילות מול ארון הקדוש

מסופר על יהודי אשר תחילה לא התייחס לדקירות המופיעות מדי פעם בעין ימין. "יעבור" חשב לעצמו. אולם משהתעצמו והגבירו את תדירות הופעתן, החל הענין להטרידו מעט. יום אחד בעודו ישוב על כסאו במשרדו, פניו התעוותו מכאב, והוא החל מתפתל במשך דקה ארוכה שדמתה בעיניו כנצח. אחר שנרגע מעט ידע כי אין לו ברירה, ולברר את פשרה של התופעה המטרידה.

ללא הכנה מוקדמת צנח לתוך קלחת של בדיקות וצילומים, התייעצות עם סגל רפואי ועסקני רפואה, ולצער בדיקות המעבדה הממו אותו בתוצאותיהן: מחלה נדירה ביותר התפרצה בסמוך לעצב העין. המצב הנצפה בצילום מעורר דאגה, והנורא מכל: המשך תפקוד הראיה שלו מוטל בספק גדול. עולמו חשך בעדו. סביבו ניסו מעגל הקרובים המצומצם לשמור על שלווה נפש, לעודדו ולאמץ את ליבו. אולם נימת קולם גרמה לו להבין כמה אכן הכל לא בסדר, וכמה הם אינם משוכנעים באמיתות המשפטים היוצאים מפיהם.

נדירות המחלה השרתה ערפל כבד סביבה. גישושים אינטנסיביים בענין העלו את המידע כי בארה"ב ישנו פרופסור בעל מוניטין עולמי, והוא הכתובת היחידה שיש לה סיכוי לתת מענה, ברצון בורא העולם. מצויד באינספור ברכות רבנים ותפילות חמות עלה על כבש המטוס, מתחנן בליבו לזכות לראות את שדה התעופה גם בשובו לשלום. הפגישה בחדרו של הפרופסור היתה אפופת מתח. הפרופסור עיין רגעים ארוכים בתצלומים ובמספרים. "ובכן" נישא לבסוף קולו, "צר לי לבשרך. בדיקותיך פורשות בפנינו תמונת מצב עגומה למדי. אין לי יכולת להביא מזור למכתך. זו רק שאלה של זמן. המחלה התפרצה אצלך בצורה פראית, והיא הולכת ומתפשטת במהירות". הוא השתהה מעט לקח פסק זמן ואוויר והמשיך בטון נמוך: "אם יורשה לי להוסיף, להערכתך לא נותרו לך יותר משבועים ושתיים שעות לראות." "כמובן שהאיש נותר מאובן ולא ידע אפילו מה להגיב".

באישון הליל", כך סיפר לימים, "מתוך גלי האימה הגועשים בי, נצנצה בי לפתע הארה שמיימית בלתי מוסברת, ובצעד החלטי קמתי ממיטתי ורצתי לבית הכנסת הקרוב. פתחתי את דלתות ארון הקודם בהיכל הריק, וכדבר ילד קטן לפני אביו החילוני מדבר אליו יתברך: "אבי שבשמים! אין בי חלילה טרוניה ותרעומת. כך גזרה חכמתך ואין אני מהרהר אחריו. באתי לכאן ריבונו של עולם לספר לך את אשר על ליבי. מתוך תחושת האבדון הבנתי לפתע לראשונה בחיי כמה גדולה ומופלאה היא מתנת הראיה. רק עתה כשהיא עומדת להינטל ממני, יודע אני להעריך את חיי האור.. ועוד הרבה מעבר לכך. לפתע חזרה בי הכרה מטלטלת, שמעולם מאז פקחתי את עיני לראשונה, לא אמרתי לך תודה על המתנה שנתת לי. אמת מזה שנים מברך אני כל בוקר פוקח עוורים, אך מעולם לא שרתי ולא פיזזתי בעת הברכה. לא ראיתי את עצמי אסיר תודה לך, שהראות שלך, ברצונך נותן וברצונך נוטל. באיתי עתה אל מעון ביתך כדי לעשות את אשר לא עשיתי עד הנה: להודות לך על אותן שנים שראיתי, על עיניי הפקוחות שנהנו מיופי עולמך.

שעה ארוכה עמדתי שם מרעיד בבכי, מונה כילד קטן רשימה ארוכה וחלקית ממה שזכו עיניי לראות עד עתה. נקבתי בשמות כל ילד מילדיי, כל חדר בביתי, הזכרתי מילות תפילה ופרקי תהילים שזכיתי לקרוא מן הכתב. מניתי כל שעלה בזיכרוני, והודיתי שוב ושוב על כל פרט ופרט

בנפרד, ועדיין לא נגעת אף לא בשולי מגילת ההודיה. מי יתנני פעם אחת נוספת בחיי לחוש את העונג העילאי שחשתי שם מול ארון הקודש הפתוח .

להפתעתי ולאושרי, חשתי מעיין רגשות בלתי מוכר מתחיל לנבוע בתוכי. ים אהבה למי שברחמיו נתן לי הכל גם כשלא ידעתי להעריך זאת. לפני שצעדתי לאחורי הוספתי: רק עוד בקשה אחת, אבי. אחלה פניך כי תוסיף לעבדך הקטן עוד שנות אור ואזכה לחזות באור פניך .

כעבור שלושה ימים מצאתי את עצמי עדיין רואה . ביקשתי לקיים שוב בדיקות. התעקשתי לקבוע פגישה נוספת אצל הפרופסור, והגשתי לו את המסמכים העדכניים. הוא היה נרעש. הפכתי ימינה ושמאלה בעצבנות, מעיין בהם שוב ושוב . מה קורה כאן? מלמל לעצמו בפיזור נפש. "אינני יודע מה לומר לך" פלט לבסוף בחוסר נעימות, מעולם לא קרה לי שטעיתי טעות כה גסה בדאגנוזה. אינני יודע כיצד הגעתי למסקנתי, אבל כרגע נראים הדברים שונה לגמרי. אתן לך כמה תרופות, ותוך תקופה קצרה, יהיו הכאבים והחששות שייכים להיסטוריה. וכך היה.

וידום אהרון (עלינו לשבח)

באחד מבתי החולים בארץ הייתה מאושפזת אישה זקנה. אחד הנכדים שלה היה מקפיד להגיע בקביעות לסעוד אותה ולסייע לה ליד מיטת חוליה. בשל מצבה הנפשי לא הייתה הקשישה שולטת על עצמה , וכל אימת שהנכד היה מגיע אליה היא הייתה פותחת עליו בצעקות רמות, אבל הנכד קיבל את הגערות והצעקות באהבה, ולא היה משיב על הדברים ולו במילה אחת ...

פעם אחת, כאשר שהה הבן ליד מיטתה של הסבתא, איבדה לרגע הסבתא את שיניה התותבות. היא החלה לחפשן ... ומשלא מצאה אותן החלה לצעוק על הנכד 'אתה גנבת לי את השיניים שלי...' 'אתה מכרת לי את השיניים...' וביישה אותו לפני כל אנשי המחלקה ויתר החולים . גם הפעם לא הגיב הבחור, אלא נשא את כאבו בדומיה והמשיך אף הוא לחפש את שיניה של הסבתא . בשלב מסוים, משלא נמצאו השיניים, הרימה הישישה את ידה וסטרה לו על לחיו בחוזקה רבה עד שכמעט גם השיניים שלו אבדו ... והבחור, שהיה עבד נאמן לא-לוקיו, מגיב בסלחנות מופתית. הוא יודע את כאביה של סבתו, מודע למחלה הקשה בה היא נתונה עד כדי אי שליטה על מעשיה , והעיקר, מאמין באמונה שלימה שהמכות הללו לא באו מידיה, אלא מידי של בורא העולם. וממילא אין שום ספק שתצמח מכך טובה גדולה וכגודל המכה כן גודל הטובה . ואכן הוא זכה לטובה ענקית ...

ליד מיטתה של הסבתא הייתה מאושפזת אישה נוספת, שראתה את כל אשר נעשה. היא התבוננה במשך כל אותה תקופה במעשיה של הסבתא ובתגובותיו של הנכד. היא התפעלה כל כך ממידותיו הכל - כך תרומיות, עד שבשלב מסוים היא החליטה להציע אותו לאחת מנכדותיה

שהגיעה לפרקה... ויש לומר ולציין שמדובר באחת המשפחות המיוחסות ביותר שיש בעם ישראל. לא עברו ימים רבים והשידוך יצא אל הפועל. והנה, בהגיע יום החופה, החליטו החתן והכלה לבוא יחד מיד לאחר החופה כדי לקבל את ברכתה של הסבתא הישישה, והסבירו זאת בשפה פשוטה: 'הרי בגללה יצא השידוך המופלא הזה אל הפועל'...

אחים יקרים! הקב"ה לא נשאר חייב לשום בריה וכל מי שמקיים את 'וידום אהרון' יזכה גם הוא בוודאי לכך שיתייחד עמו הדיבור ולישועות גדולות!!!

מידה כנגד מידה VII

לפני מספר שנים פורסם בארה"ב על עו"ד מפורסם, לא -יהודי, שנתקף בשיגעון נורא, עד שמת לפתע במיתה משונה מאד, ואיש לא ידע מה היה הגורם לכך. העיתונים בחו"ל דיווחו בהרחבה על מותו של אותו עו"ד, והקהילה המשפטית גם היא נתקפה בהלם לאחר האירוע. אכן, מי שהסתכל רק על מקרה המוות המוזר ולא השקיף על האירועים שקדמו לו, לא יכול היה לתפוס על מה ולמה מת אותו עו"ד במיתה משונה שכזו, אבל יהודים המתגוררים באזור סיפרו שזה לא היה לחינם... כי מספר שנים קודם לכן הוא עשה מעשה נורא. היה זה כאשר ייצג לקוח שתבע יהודי למשפט. והנה מיד בתחילת המשפט ראה עורך הדין לאן נושבת הרוח, והבין שהצדק נמצא לצדו של אותו יהודי. כיון שנשכר על ידי הצד השני, ורצה לשלשל לכיסו את השכר הגדול, החליט להוכיח בפני השופט שהיהודי הנתבע אינו שפוי בדעתו. בדרך זו הוא ביקש להראות בפני השופט את צדקתו של הגוי. אבל מה עושים כאשר גם את זה אי אפשר להוכיח, שהרי מדובר ביהודי שפוי בהחלט? - גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני, והחליט לממשו. מה עשה? כאשר התכונן היהודי לעלות באחד הדיונים אל הדוכן ולהציג את טיעוניו, התקרב אליו אותו עו"ד וצבט אותו צביטה עזה מאחוריו, ועשה זאת במהירות ובזריזות ידיים כדי שלא יזהו אותו כמי שעשה את המעשה... מרוב כאב, החל היהודי, שהיה בדרכו לדוכן, לצעוק ולקפוץ בתוך אולם המשפט... הכאב היה כל כך חזק, עד שבמשך דקות ארוכות לא הצליח להירגע. וכיון שעל פניו לא היתה צריכה להיות לו כל סיבה לצעוק, והוא לא הצליח לשכנע את השופט שאחד הנוכחים צבט אותו, יצא מופסד בדינו. כל המעורבים במשפט ההוא, אולי הספיקו כבר לשכוח את העניין, אבל השי"ת לא שכח, ושילם לעורך הדין בדיוק כפי המגיע - 'מידה כנגד מידה' *.

סבא שלא הכרתי (אן גולדברג)

כילדה חשבתי שהוא מרוחק ורשמי, רק אחרי פטירתו גיליתי את הסיפור האמיתי...

כילדה, אף פעם לא הערכתני באמת כמה בת מזל אני שבשנות ה-50' יש לי שני סבים ושני סבתות שגולדו בגרמניה. כמו רוב הילדים חייתי בעולמי שלי ובילדותי חסרת הדאגות לא היה שום דבר

שקשור לשואה, למחנות הריכוז, למשלוחי הילדים, לקיצוב מזון בזמן מלחמה, להפצצות על לונדון או לפינויי תושבים. כל אלה היו חלק מעברם של הוריי וסביי, שעליו לא ידעתי מאומה. זכור לי במעומעם כיצד אמי מספרת שסבי היה רב מפורסם בגרמניה לפני המלחמה, ובשלהי שנות ה-40 התבקש לשוב ולנסות לשקם את הקהילה. היא אמרה זאת כדי להסביר מדוע היא נסעה לגרמניה לבקרם כשאחותי הבכירה ואני היינו צעירות מאוד, והשאירה אותנו באנגליה אצל בני הדודים שלנו.

מאז ששבו סבי וסבתי לאנגליה, נהגנו לבקרם בביתם שבלונדון. בביקורים הללו היינו תמיד לבושות בבגדינו היפים ביותר ונסענו באוטובוס הבינעירוני הגדול, שלמען האמת, ריגש אותי יותר מן הביקור עצמו. ידעתי שסבי וסבתי אוהבים אותנו וכי הם תמיד שמחים לראות אותי ואת אחיותיי. אך לא בדיוק שיחקנו יחד. היינו יושבות יחד ליד שולחן האוכל, שעליו הוכנו כל מיני מעדנים ערבים לחיך, ומספרות להם על בית הספר שלנו. חדר העבודה של סבי היה מרופד ספרים מן המסד ועד הטפחות, ועמד בו גם פסנתר יפהפה. החדר היה פחות או יותר מחוץ לתחום עבורנו, הילדות. נהגנו להציץ פנימה אך לא יכולנו לגעת בכלום, אפילו לא בעיפרון על השולחן.

אני זוכרת את אמי אומרת לנו שהיא ואחיותיה גדלו עם מטפלת, ורק בשבת הן בילו יום שלם עם הוריהן – דבר שלא יכולתי לדמיין לעצמי כלל. על משפחות כאלה רק קראתי בספרים שהשאלתי בספרייה אודות בתים בריטיים עשירים מן הדורות הקודמים. כילדים, קשה לחשוב על סבא וסבתא כעל אנשים שהיו פעם צעירים, וכמו רוב הנכדים, אני מתארת לי שהנחתי שהם היו תמיד קשישים, רשמיים ומרוחקים למדי. רק שלושים שנה מאוחר יותר, כשהתיישבתי בירושלים עם בעלי ומשפחתי, גיליתי צד אחר של סבי.

בהיעדר בניין אמיתי של בית כנסת, שימש כבית כנסת מרתף ביתנו בשכונת רמות החדשה. אחת המבקרות הקבועות הייתה גברת קשישה, יוצאת אירופה, שהייתה אלמנה ללא ילדים. אנחנו "אימצנו" אותה והיא אכלה אתנו לעתים קרובות בשבת. היא אהבה להיקרא "סבתא" דבורה, וכמנהג היהודי הרווח, יום אחד שיחקנו "משפחולוגיה", כלומר, "בואו נראה איזה קרובים וידידים יש לנו במשותף". כשהגענו לשמו של סבי, אורו עיניה ופיה נפער בתדהמה. "הרב הולצר!", היא כמעט לחשה ביראה. "הוא היה הגיבור שלנו. הוא היה כל כך אמיץ ללא חת!" עלי להודות, שאפילו כמבוגרת, בעלת ידע יותר מלא ובשל של ההיסטוריה המאוחרת שלנו, הייתי מופתעת למשמע תיאור זה של סבי, והייתי נלהבת לשמוע עוד על כך.

כשהייתה בת עשר, כך הסבירה סבתא דבורה, היא ומשפחתה היו חברות בקהילתו של סבי, הקהילה של בית הכנסת "נויה דאמטור" ("שער הסכר החדש") בהמבורג. בשנים מוקדמות אלו לשלטון הנאצי ועד לשואה עצמה, תמיד נהג סבי לגנות בפה מלא את השלטון הנאצי הבזוי. הוא

נהג לעמוד בבית הכנסת ולשאת בשבת דרשות חוצבות להבות שבהן תקף את אותם אנשים ששומריהם, כפי שידע היטב, עומדים מחוץ לדלתות בית הכנסת שלו ורק מחכים שיעשה צעד לא נכון. אך הפחד שייאסר מעולם לא עצר בעדו. בבוקר שאחרי ליל הבדולח, ב-10 בנובמבר 1938, קיבל במפתיע שיחת טלפון שבה הוזהר שלא לעזוב את ביתו ובהחלט לא ללכת לבית הכנסת. אך לא כזה היה טבעו. הוא לא התכוון לתת לנאצים לעצור אותו מללכת לבית הכנסת שלו לתפילת השחרית, ואף לא עמד להניח להם להכתיב כל שינויים שהם בשגרת יומו הרגילה. הוא הלך לבית הכנסת כהרגלו, ומיד נעצר ונשלח למחנה הריכוז שאכהאוזן, יחד עם אלפי יהודים אחרים.

חלקו הבא של הסיפור הפתיעני אף יותר. סבתי, שעבורי הייתה דוגמת מופת לרבנית יהודייה: עדינה, שקטה, בילתה את ימיה במטבח ועזרה לבעלה לדאוג לקהילתו, נכנסה בסערה למרכז הגסטאפו ועשתה להם סצנות כאלה יום אחר יום, שבסוף, לאחר משא ומתן מסוים, הם שחררו את סבי בתנאי ששניהם יעזבו את אדמת גרמניה תוך עשרה ימים. סבי וסבתי לא נזקקו לכל עידוד נוסף.

כשישבתי בביתנו שבירושלים, מבוגרת ואם לילדים בעצמי, והקשבתי לסיפור הזה, יכולתי לחוש דמעות חרטה צורבות את עיניי ואת לבי. חרטה שמעולם אפילו לא ידעתי מספיק כדי לדבר אל סבי על חלק זה של חייו. חרטה על כך שתמיד חשבתי עליו כעל איש נוקשה, רשמי, ועליי להודות, די קר ושקול באופיו. אך לא היה זה מאוחר מדי לתקן את זיכרונותי אודותיו. כעת, כשאני מביטה בתמונות שלו, אינני רואה את הפטריארך הרציני והקשיש בן השמונים, אלא את מנהיג הקהילה הצעיר והאמיץ. לכל הפחות, אין זה מאוחר מדי למסור לילדיי ולנכדיי דיוקן אמיתי של דמותו ושל אופיו.